

HEMŞİRELİK YÜKSEK OKULU ÖĞRENCİLERİNDE PSİKODRAMA GRUP ÇALIŞMASI İLE GİRİŞKENLİK DÜZEYİ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ*

M. Olcay Kırlandıç-ÇAM**

ÖZET

Bu çalışma, yaşamdan doyum sağlamak için, bireylerin sahip olması gereken önemli bir nitelik olarak, girişkenlik özelliğine, bir grup hemşirelik yüksek okulu öğrencisinin ne düzeyde sahip olduğunu saptamak ve psikodrama grup çalışmaları ile öğrencilerin girişkenlik düzeyinde bir değişme olup, oluşmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin girişkenlik puanlarının Rathus Girişkenlik Ölçeği Rathus Assertiveness Inventory} ile ölçülen grup uygulamalarının sonunda, bir miktar yükseldiği saptanmıştır. Ancak bu artış, istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde olmamıştır. Daha net sonuçlara ulaşılabilmesi için ileride benzer araştırmaların yapılması önerilmiştir.

GİRİŞ

Girişkenlik, tüm insan ilişkilerinin her men her men her ps i için geçerli olan. ilişki ve ilişkilerdeki yeterliliğin bir anlamıdır. Bireylerin yaşamdan doyum bulmalarında etkili olan önemli bir özelliktir. Girişkenliğin tarihsel süreç içinde tanımları, gelişerek, değişiklikler

22 . U lu sl ar ar a sı Grup Psikoterapileri Kongresinde Bildiri Olarak Sunulmuştur .

** Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu . Psikiyatri Hemşirliği Anabilim Dalı (Yard. Doç. Dr.)

1. Şiddet olmaksızın kişisel haklarını teminat altına almak.
2. Diğerlerinin makul olmayan isteklerinden uzak durmak.
3. Diğerlerinin makul isteklerini yerine getirebilmek.
4. Diğerlerinin uygun olmayan reddedilebilirini etkisiz bir şekilde önlemek,
5. Diğerlerinin kişisel haklarını tanımak.
6. Diğerlerinin kendine yönelik davranışlarını değiştirmek,
7. Gereksiz agresif çatışmalardan kaçınmak.
8. Herhangi bir konuda, güvenle ve açıklık içindeki kendi pozisyonunu ile tartışim kurmak (5).

Herhangi bir girişkenlik becerisine sahip olmaları, mesleki yetkinlik ve doyumuyla açışında önemlilik arzemesine karşın, girişkenlik becerisinde etkili olan kişisel ve ortamsal faktörlerde dikkate alınmalıdır. Şöyle ki, bir kadının mesleği olarak, hemşireliğe başladığında, genel olarak, toplumdaki kadın rolleri ve benimsenen kadında vranışlarının, girişken olmamayı teşvik edici olduğu görülmüştür. Bu durumun çeşitli araçlarla tarafsızca değerlendirilmesinde, Linehan ve Egan (1979) kadının girişken olma dikkatlerini belirtmişlerdir. Kahn (1981) ise, bunun nedenleri üzerinde durarak, toplumdaki kadından girişken olmamayı beklediğini ve kadından aldığı olumsuz karşılama, dışlanma ve agresif olarak değeri olmadığını ilmek için bu beklentilere uygun davranışlarının belirtilmesi (5). Kern ve arkadaşları (1985) tarafından yapılan bir çalışmada: kadının ve erkek girişkenliği ile ilgili 14 çalışması yapılmış olup, bu çalışmaların 10'unda farklılık görülmüştüğü, üçünde erkek girişkenliği, birinde de kadın girişkenliği fazla bulunmuştur (5). Kilkus (1990) tarafından yazılan bir makalede, hemşirelerin kendilerinin girişkenlik becerileri için, hemşirelerin, erkekler için ve kadınlar için girişkenlik eğitimi esalarının tanımlandığını ve mezun hemşirelerin için bunun hayati önemde bir davranış olarak görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu konuda çok çeşitli çalışmaların yapılmışta olduğu ve daha ileri çalışmaları yapılması gerektiği üzerinde durmuşlardır (17). Kilkus (1990) makalesinde: hemşirelik eğitiminde, girişkenlik eğitimi (bilgisi) ve uyulamasının birlikte yer alması gerektiğini, hemşireliğin ancak bu şekilde bağımsız ve güçlü bir meslek olarak gerçek yerini alacağını belirtmişlerdir (7).

Bu bilgilerle birlikte, ülkemizde, hemşirelik alanında, girişkenlik konusunda pek bir şey yapılmadığı görülmektedir. Hemşirelik yaşantısı içinde ve hemşirelik eğitimi içinde, girişkenlik konusunda da girişkenlik

Psikodramanın temel işlevleri ise: katarsis (boşalım) sağlama ve içgörü kazanma. gerçeği lesitme ve alternatif düşünce oluşturma. öğrencin medir. Psikodramada öğrenme ve davranış değişikliğine yol açan etkenler şunlardır : -Spontanlık Eğilimi-Atılganlık Eğilimi. -Rol Eğilimi. -Yeni Davranışlar Edinme, -Modelden Öğrencinin (2. 4. 9).

Psikodrama uygulaması konusunda bazı genci bilgiler hemşirelik yüksekokulu dördüncü sınıf öğrencilerine psikiyatri hemşireliği dersi kapsamında . psikoterapiler konusu içinde verilmiştir. Psikodrama eğitimi alınması konusunda Leinel eğilim aşamasını tamamlamış bir eğitimci olarak. dersten sonra öğrenenlerin konuya ilişkin karşılaşılan ilere karşılaşılan . öğrencilerle ilgili olduğu tarafımdan görülmüştür. Süpervizyonla (Prof. Dr. Abdülkadir Özbek) ve bir yardımcı terapistle (Uzman Psikolog Umut Seyfioğlu) birlikte. gönüllü öğrencilerle. psikodrama grup etkileşimi uygulamaları yürütülmüştür. Yapılan psikodrama grup çalışmalarında öncelikli amaç: öğrencilerle psikodrama hakkında bilgi ve olanaklar sunmak. grup yaşantıları ile yeni kazanımlar elde edilebilmesi ve iletisim kurmaktır. Psikodrama temel ilke ve amaçları doğrultusunda grup çalışmalarını sürdürmek temel amacı oluşturulmuştur. bu süreç içinde. öğrencilerin girişkenlik becerilerinde bir değişim olup olmadığını saptamak ise. diğer bir amaç olmuştur.

Psikodrama ile ilgili literatürde. psikodramanın spontanlık. yaratıcılık. girişkenlik, empati gibi bazı temel bir özellikler üzerinde olmuştur. eğitici. gelişim için yararlılığı bilgisi mevcuttur (2. 4. 9).

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma. 1994-1995 öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu dördüncü sınıf öğrencileri arasından . psikodrama grup çalışmasına gönüllü katılmak isteyen 17 öğrenci ile başlanmıştır. (özellik oturumdan sonra. grup üyelerinin kararı ile. kapalı grup oluşturulmuştur) daha sonra sürekli devam eden 9 öğrenci ile yürütülmüştür. Grup çalışmaları 15.11.1994 ile 27.3. 1995 tarihleri arasında yapılmıştır. Grup çalışmalarının tümü 20 oturumdan oluşmuş olup. her oturum ortalama 1.5 saat sürmüştür.

Veri toplama aracı olarak "Rathus Atılganlık (Girişkenlik) Envanteri" kullanılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Nilüfer Yollan-Acar tarafından yapılmıştır. Şimdiki çalışmada denek sayısının sınırlılığı nedeniyle. ölçek . geçerlik ve güvenirlik açısından incelelenmemiştir (8.13).

öğrencilerin. grup başlangıcında ki girişkenlik puanları ile grup süreci sonundaki girişkenlik puanlarında farklılaşma olduğu görülmekle birlikte, bu durum yapılan istatistiksel analizlerde anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Girişkenlik Puanlarının Dağılımı

Öğrenciler	Girişkenlik Puanları			
	X	S.S	Min	Max
Psikodrama Gruplarına Devam Eden Öğrenciler*				
Ön Lesli	10.1	25.2	-23	50
N: 9				
Son Lesli	14.5	19.0	-15	43
Psikodrama Gruplarına Devam Etmeyen Öğrenciler**				
N: 8	19	18.5	-12	41
Psikodramaya Başlayan Tüm Öğrenciler				
N: 17	14.3	22.2	-23	50

* Grup başlangıcındaki ve sonundaki puanları karşılaştırdığımızda: Wilcoxon Uyumlu Çiftler Testi, T: 10.0, P = 0.294, P > 0.05

** Gruplara devam eden ve etmeyen öğrencilerin puanları karşılaştırdığımızda: Mann-Whitney U Testi, U: 73.5, P = 0.46, P > 0.05.

Psikodrama grup çalışması: genel olarak, öğrencilere tekniklerini tanıması ve çeşitli yaşantıların tekrar yaşama fırsatını sağlama amaçlarının, yönelik olmuştur. Bu süreç içinde doğrudan amaçlanmamış olan bir özellik olarak girişkenliğin, etkilenen etkilenen mediyasyonu sağlamıştır. Grup çalışması üyesinin ve öğrenci sayısının sınırlı olması ayrıca, öğrencilerin yoğun eğitim dönemi içinde, yaşadıkları diğer eğitim yaşantılarını etkileri. girişkenlik puanlarındaki artış oranını etkilemiş olabilir.

İnceoğlu'nun Üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada. puanları minimum düzeyi -31 maximum düzeyi ise +73 olarak saptanmıştır (6). Şimdiki çalışmada, grup çalışmalarıyla başlayan tüm öğrenciler için minimum düzey -23. maximum düzey ise +50 olarak saptanmıştır. Veriler karşılaştırıldığında, girişkenlik puan dağılımının (yelpazesinin) İnceoğlu'nun çalışmasında daha geniş olduğu. Şimdiki çalışmada ise daha dar olduğu görülmüştür. Şimdiki çalışmanın daha spesifik bir

KAYNAKLAR

1. Nilas A. Increasing Assertiveness in Junior High Students with a Special Training Program. Yayınlanmamış Master Tezi. Boğaziçi Üniv.. 1984.
2. Tsalalınca 11A. Çeviri Editörü: İlkel Özbek. Psikodrama İle İletişim Dünyamıza Aktarımlar (Acting-In). Palo Alto, California, Mayıs, 1973. ss: 6-15. 105-110 (Tıncıl İkdcr). 12-11:J (Meslek Eğitimi).
3. Çıllı M. Dereli M. "İlhanlık Eğitimi Programı". Psikoloji deq. (İs i. Cii): 6. Sayı: 21. Eylül 1987. ss: 124-127.
4. Dökmen Ü. Sosyometri ve Psikodrama. 2. Gaskı. Sistem Yayıncılık, Mayıs, 1995. İstanbul.
5. Iargic O. Saunders C. Dickson D. Social Skills in Interpersonal Communication. Second Edition. Croom Helm Ltd. London and Sydney, 1981. pp:209-227.
6. Inceoğlu D. Aylar G. Bir Grup Ergenlerde Atılma Davranış Düzeyi Araştırması. Psikoloji Dergisi. Cilt: 6. Sayı: 21. Eylül 1987. s: 24-25.
7. Kilkus SP. "Self-Assertion and Nurses: A Different Voice". Nursing Outlook. Vol: 38. No: 3. May-June 1990. pp: 135 - 145.
8. Öner N. "İrkiye'de Kültürün Psikolojik Testleri. Bir Davranış Kaynağı. Boğaziçi Üniv. 1. Baskı. 1994. İstanbul. ss: 291-292. 455-157.
9. Özbek İ, Lulz G. Psikodrama Grup Terapisinde Sosyal Etkileşim. 1. Baskı. Vesso Matbaacılık. Has-Soy Matbaası. Mayıs, 1987. Ankara.
10. Pektekin Ç ve ark. "Özel Bir Hastanede Çalışan Sağlık Personelinin Benlik Değeri ve Sosyal Davranış yönünden Araştırılması". Türk Hemşireler Dergisi. Cilt: 43. Sayı: 1. 1993. ss: 21-25.
11. Topsever Y. Göregenli M. VIII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. 21-23 Eylül 1994. İzmir, Türk Psikologlar Derneği Yayınları. 1996. ss: xi.
12. Üstün B. Hemşirelerin Atılma ve Tükenmişlik Düzeyleri. Hacettepe Üniv Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. 1995. Ankara.
13. Vollen N. "Ruth'un Atılma Envanteri: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması". Psikoloji Dergisi. 3 (10). 1980. 23-25.